

Rapportage Aanvullend soortenonderzoek Wet natuurbescherming

Franseweg 44-46 te Elst
P04798

Versie: 1.0

Colofon	
Titel	Rapportage Aanvullend soortenonderzoek Wet natuurbescherming Franseweg 44-46 te Elst
Projectcode	P04798
Versie	1.0
Datum	08-01-2024
Opdrachtgever	Pro Ruimte B.V. Kerkplein 5, 8121 BM Olst
Uitvoerder	
	GRAS Advies bv
	Bedrijvenpark Twente 412
	7602 KM Almelo
	Huismanstraat 6 6851 GT Huissen
Email	ecologie@grasadvies.nl
Website	https://grasadvies.nl/
Contactpersoon	M.W.J. Witjes
Telefoon	074 2020258
Email	michael.witjes@grasadvies.nl

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
1 Inleiding.....	5
2 Gebiedskenmerken en beoogde ontwikkeling.....	7
2.1 Gebiedsbeschrijving	7
2.2 Beoogde ontwikkeling	9
3 Onderzoeksmethodiek.....	10
4 Wettelijk kader	12
5 Resultaten.....	13
5.1 Vleermuizen	13
5.2 Huismussen	14
5.3 Gierzwaluwen	14
5.4 Steenmarter	14
5.5 Rugstreppad	15
6 Conclusies	16
Bronnen	17

Bijlagen

Bijlage 1: Onderzoeksmethoden

Bijlage 2: Wet- en regelgeving

Bijlage 3: Stappenplan ontheffingsplicht

Samenvatting

In opdracht van Pro Ruimte is een aanvullend soortenonderzoek uitgevoerd aan de Franseweg 44-46 te Elst (Ut). De initiatiefnemer is voornemens om 10 grondgebonden woningen, 3 appartementen en parkeergelegenheid te realiseren aan de Franseweg 44-46 te Elst. Hiervoor zal de bestaande woning en de achterliggende garageboxen gesloopt worden.

Om in het kader van ruimtelijke ontwikkeling te voldoen aan de Wet natuurbescherming, heeft GRAS Advies op verzoek van Pro Ruimte een aanvullend soortenonderzoek Wet natuurbescherming uitgevoerd op bovengenoemde locatie. Dit aanvullend onderzoek vloeit voort uit de resultaten van een eerder uitgevoerd verkennend onderzoek (quickscan) flora en fauna (GRAS Advies, 2022). Het geeft uitsluitsel over de mogelijke aanwezigheid van de wettelijk beschermde vleermuizen, huismus, gierzwaluw, steenmarter en rugstreepdier en hun essentiële habitatfuncties in het projectgebied. Het beoordeelt of deze soorten en hun functionele leefgebied negatieve effecten ondervinden van de beoogde ingreep en of verbodsbepalingen mogelijk worden overtreden.

Met deze kennis is onderbouwd of de beoogde ontwikkeling redelijkerwijs uitvoerbaar is of dat mogelijk een ontheffingsaanvraag of andere maatregelen en/of vervolgstappen noodzakelijk zijn.

De belangrijkste conclusies zijn als volgt:

- De aanwezigheid van essentiële habitatfuncties binnen het projectgebied van de volgende beschermde soort(en)groep(en) kan redelijkerwijs worden uitgesloten:
 - Vleermuizen
 - Huismus
 - Gierzwaluw
 - Steenmarter
 - Rugstreepdier
- Het projectgebied maakt mogelijk deel uit van het leefgebied van diverse (zang)vogels. Nesten van broedende vogels en hun omgeving zijn wettelijk beschermd en mogen niet worden verstoord. Verstoring wordt voorkomen door:
 - Versturende werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren, of
 - Maatregelen te nemen zodat nesten geen hinder ondervinden, of
 - Een broedvogelinspectie en vrijgave te laten plaatsvinden vóór aanvang van desbetreffende werkzaamheden.
- Om verstoring van licht op foeragerende vleermuizen in en rondom het projectgebied te voorkomen, wordt geadviseerd enkel overdag te werken.
- De aannemer behoudt te allen tijde zijn of haar **zorgplicht**: “De zorgplicht houdt in dat eenieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende planten en dieren, alsmede voor hun directe leefomgeving. In praktijk betekent dit het: a. voorkomen, b. beperken en c. ongedaan maken van schadelijke handelingen voor de natuur (Wnb Artikel 1.11).

1 Inleiding

In opdracht van Pro Ruimte heeft GRAS Advies een aanvullend soortenonderzoek Wet natuurbescherming uitgevoerd voor de Franseweg 44-46, Elst. De initiatiefnemer is voornemens om op deze locatie 10 grondgebonden woningen, 3 appartementen en parkeergelegenheid te realiseren. Hiervoor zal de bestaande woning en de achterliggende garageboxen gesloopt worden.

Bij dergelijke ruimtelijke ingrepen verplicht de Wet natuurbescherming te toetsen of aanwezige beschermde plant- en diersoorten geen negatieve effecten ondervinden van de beoogde ontwikkeling. Eerder uitgevoerd verkennend onderzoek (quickscan) naar de mogelijke aanwezigheid van beschermde flora en fauna op de bovengenoemde locatie (GRAS Advies, 2022), kon de aanwezigheid van de volgende soorten niet uitsluiten:

- Vleermuizen
- Huismus
- Gierzwaluw
- Steenmarter
- Rugstreeppad

Op basis hiervan is nader onderzoek naar deze soorten/soortgroepen verricht. Dit aanvullende soortenonderzoek geeft uitsluitel over de aanwezigheid of afwezigheid van bovengenoemde soort(groepen) en adviseert over de te nemen vervolgstappen. Het onderbouwt of de beoogde ruimtelijke ontwikkeling redelijkerwijs uitvoerbaar is of dat mogelijk verbodsbepalingen worden overtreden en een ontheffingsaanvraag en/of andere maatregelen noodzakelijk zijn.

Aanvullend soortenonderzoek is een uitgebreid en afgestemd soortgericht onderzoek. Het bestaat uit een bureaustudie en meerdere veldinventarisaties waarbij onderzoeksmethoden en richtlijnen uit erkende en soort specifieke kennisdocumenten en/of soortprotocollen worden toegepast. Met inachtneming van wettelijke kaders, de kenmerken van de beoogde ontwikkeling en de gerelateerde werkzaamheden wordt beoordeeld of aanwezige soorten, hun functioneel leefgebied en essentiële habitatfuncties negatieve effecten ondervinden van de beoogde ingreep.

Indien een ontheffingsaanvraag of andere ecologische maatregelen en/of vervolgstappen noodzakelijk worden geacht, kan GRAS Advies adviseren en begeleiding bieden in het vervolgtraject.

Verspreidingsgegevens

In dit rapport is informatie verwerkt afkomstig uit de Nederlandse Databank Flora en Fauna (NDFF). Deze informatie mag (zolang de datavoorziening niet open en toegankelijk is) zonder toestemming van BIJ12 niet worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar worden gemaakt.

Indien relevant zal GRAS Advies verspreidingsgegevens die zijn verkregen door veldinventarisaties binnen en/of rondom het projectgebied na een periode van 2 jaar openbaar maken binnen de omgeving van de NDFF.

Dit rapport presenteert de uitkomsten van het aanvullend soortenonderzoek Wet natuurbescherming en de eventuele noodzakelijke vervolgstappen. Het is onlosmakelijk verbonden aan het verkennend onderzoek (quickscan) Wet natuurbescherming Franseweg 44-46 te Elst (GRAS Advies, 2022). GRAS Advies adviseert, indien van toepassing, uitkomsten als verplichting vast te leggen voor de uitvoerende partij.

Gebiedskenmerken van het huidige projectgebied en een globale beschrijving van de beoogde ontwikkeling zijn opgenomen in hoofdstuk 2. Hoofdstuk 3 beschrijft de toegepaste onderzoeksmethodiek, gevolgd door een beknopte samenvatting van het relevante wettelijk kader in hoofdstuk 4. De resultaten van het onderzoek zijn opgenomen in hoofdstuk 5. Hier worden alle relevante soorten beschreven die mogelijk voorkomen, inclusief het effect van de beoogde ontwikkeling op deze soorten en hun functionele leefgebied. De conclusies zijn opgenomen in hoofdstuk 6 waarin de belangrijkste resultaten, mogelijke maatregelen en vervolgstappen worden samengevat.

Reikwijdte en beperkingen

Dit aanvullend soortenonderzoek richt zich tot Hoofdstuk 3 Artikel 3.1 tot en met 3.11 van de Wet natuurbescherming. Informatie met betrekking tot gebiedsbescherming, houtopstanden en stikstof vallen buiten de scope van dit onderzoek.

De ecologen van GRAS Advies spannen zich maximaal in om onderzoek zo zorgvuldig mogelijk uit te voeren. Desondanks zal nooit een volledig beeld van de aanwezige flora en fauna gegeven kunnen worden. GRAS Advies kan daarom geen aansprakelijkheid aanvaarden voor kosten en vertraging die optreden als gevolg van het voorkomen van beschermde flora en/of fauna.

Geldigheidsduur onderzoek:

Momenteel bestaan er geen landelijke richtlijnen betreft de geldigheidsduur van aanvullende soortenonderzoeken. Desalniettemin kan bevoegd gezag hieraan een termijn koppelen en actuele gegevens vereisen. Doorgaans wordt een termijn van 3 jaar aanbevolen. GRAS Advies adviseert daarom de termijn van 3 jaar niet te overschrijden.

Dit rapport gaat in op de effecten van de ruimtelijke ontwikkeling zoals beschreven in paragraaf 2.2. Wijzigingen of aanpassingen in de ontwikkeling kunnen tot andere conclusies ten aanzien van de effecten op beschermde soorten en hun functioneel leefgebied leiden.

2 Gebiedskenmerken en beoogde ontwikkeling

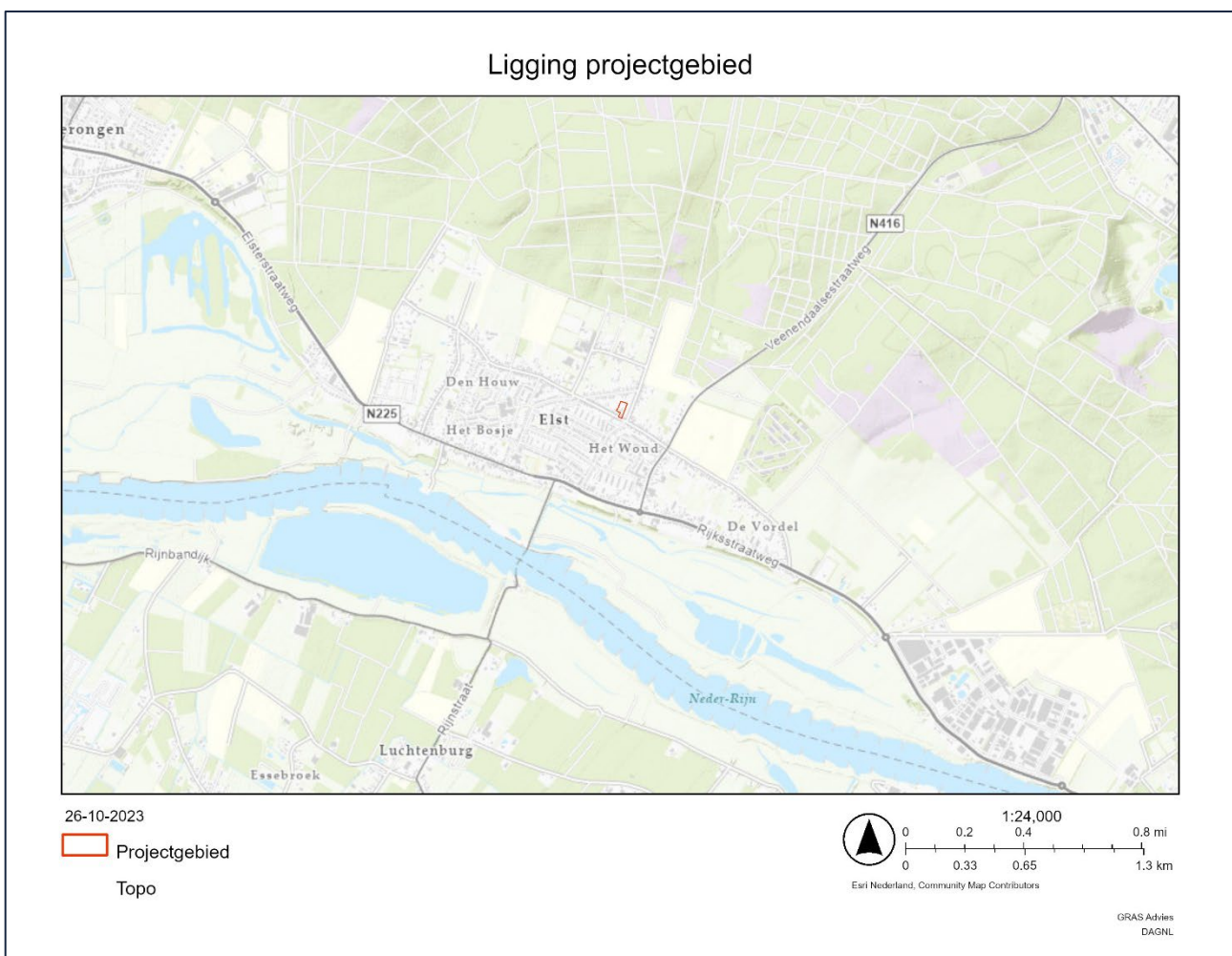
2.1 Gebiedsbeschrijving

Gegevens

Adres: Franseweg 44-46
Plaats: Elst
Gemeente: Rhenen
Provincie: Utrecht

Locatie en omgeving

Het projectgebied is gelegen in de provincie Utrecht aan de Franseweg 44-46 te Elst (Afbeelding 1.1). Het is gelegen in het centrum van het dorp en is omgeven door wegen en bebouwing. Op het erf staat een woning, garageboxen, een moestuin en deels een verwilderde tuin. Aan de noord- oost- en westzijde van het projectgebied liggen tuinen met woningen. Aan de zuidzijde ligt de Franseweg.

Afbeelding 2.1: Ligging van het projectgebied (rood kader).

Terrein en kenmerken

De oppervlakte van het projectgebied bedraagt ca. 2500m². Afbeelding 2.2 toont een luchtfoto van het projectgebied, inclusief begrenzing. Het terrein wordt bepaald door een woning, garageboxen en kruidenrijke vegetatie voornamelijk bestaande uit braam. De bebouwing bestaat uit een woonhuis met bouwjaar omstreeks

1932. Verder zijn er op het terrein garageboxen aanwezig met een bouwjaar omstreeks 1972. Deze garageboxen hebben een plat dak en slechts één verdieping. Het dak van het woonhuis bestaat uit een zadeldak met dakpannen met aan de oostzijde een dakkapel. Afbeelding 2.3 geeft een impressie van het projectgebied.

Afbeelding 2.2: Luchtfoto met begrenzing van het projectgebied (rood kader).

Afbeelding 2.3. Impressie projectgebied.

2.2 Beoogde ontwikkeling

De initiatiefnemer is voornemens de bestaande woning met achterliggende garageboxen te slopen. Er worden 10 grondgebonden woningen en 3 appartementen met parkeergelegenheid gerealiseerd (Afbeelding 2.4). Het binnenterrein wordt ingericht met enkele 2- en 3-onder-een-kapwoningen (10 wooneenheden) met centraal een gemeenschappelijk hofje. Het hofje wordt groen ingericht met gazon, wadi, landelijke hagen, erfboomen en fruitbomen. De groenstructuren worden ingevuld met klimaatbestendige beplanting. Door de wadi's midden in het hofje te plaatsen en te combineren met het gazon zorgen deze open plekken voor snelle afwatering met een korte afstand tussen woning en wadi. Noordoostelijk in het plangebied is de ruimte ingericht met een kleinschalige hoogstamboomgaard met een natuurlijke speelplek. Ten behoeve van het kleinschalige karakter zijn overhoekjes in het plangebied op speelse wijze ingevuld als erfbosjes met gemengd inheems bosplantsoen. Ten behoeve van de biodiversiteit is gekozen voor overwegend vruchtdragende soorten als hazelaar, meidoorn, sleedoorn en Gelderse roos (Ontwerpbureau Luijendijk, 2023).

Afbeelding 2.4. Schets toekomstige situatie.

3 Onderzoeksmethodiek

Het onderzoek wordt uitgevoerd om te beoordelen of de beoogde ruimtelijke ontwikkeling een mogelijk significant negatief effect heeft op (wettelijk) beschermde plant- en diersoorten. Hiervoor is het noodzakelijk om aanwezige soorten vast te stellen en locaties van habitatfuncties te bepalen. De door GRAS Advies gehanteerde onderzoeksmethodiek is globaal onder te verdelen in 3 stappen.

Bureauonderzoek

Voor relevante datavisualisatie, projectinformatie en soorteninformatie is onder andere Rapportage Quickscan Wet natuurbescherming Franseweg 44-46 te Elst (GRAS Advies, 2022) geraadpleegd. Hierbij zijn gegevens overgenomen en aanvullende informatie verzameld over:

- locaties van habitatfuncties van mogelijk aanwezige beschermde soorten;
- gebiedskenmerken en mogelijke huidige ruimtelijke en ecologische veranderingen;
- soortspecifieke verspreidingsgegevens (indien van toepassing) waaronder werkgroepen, broedgegevens en verspreidingsatlassen;
- geschikte onderzoeklocaties.

Mogelijke aanwezigheid van soorten, locaties van soortspecifieke/gebonden gebiedsfuncties en de locaties waar de trefkans van de te onderzoeken soorten het hoogst zijn, worden hiermee bepaald. Aan de hand van deze gegevens zijn soortspecifieke onderzoeksmethoden vastgesteld en veldonderzoeken gepland.

Veldonderzoek

Soortgerichte onderzoeken zijn in en rondom het projectgebied uitgevoerd. De door GRAS Advies gehanteerde veldonderzoeksmethodiek is (indien beschikbaar) conform aanbevolen methoden en richtlijnen, beschreven in erkende soortspecifieke kennisdocumenten en protocollen. Onderzoek vereist doorgaans meerdere veldbezoeken en onderzoeksperioden zijn veelal verbonden aan vaste perioden. GRAS Advies combineert waar mogelijk soortspecifiek onderzoek om zodoende veldbezoeken te beperken. In Bijlage 1 worden de soortspecifieke onderzoeksmethoden beschreven. Tabel 3.1 geeft de data en specificaties van de veldbezoeken weer.

Tabel 3.1: Data en specificaties veldbezoeken.

Datum	Soort	Tijdstip	Aantal onderzoekers	Weersomstandigheden	Reden veldbezoek / onderzoek
05-04-2023	Huismus en steenmarter	09:28 – 11:30	1	6°C, wind ZO, 1 Bft, onbewolkt, droog	Plaatsen martermateriaal
18-04-2023	Huismus en steenmarter	09:34 – 11:00	1	7°C, wind NO, 3 Bft, licht bewolkt, droog	-
24-04-2023	Rugstreeppad en steenmarter	21:15 – 23:35	1	8°C, wind W, 3 Bft, licht bewolkt, droog	-
23-05-2023	Steenmarter	11:00 – 11:30	1	13°C, wind N, 4 Bft, licht bewolkt, droog	Ophalen martermateriaal
31-05-2023	Vleermuizen, gierzwaluw en rugstreeppad	19:45 – 00:00	3	17°C, wind ZW, 3 Bft, onbewolkt, droog	Kraam- en zomer-verblijven
01-06-2023	Vleermuizen	03:15 – 05:30	3	10°C, wind ZW, 3 Bft, onbewolkt, droog	Kraamochtend
14-06-2023	Gierzwaluw	20:00 – 22:01	1	22°C, wind ZW, 2 Bft, onbewolkt, droog	-
28-06-2023	Vleermuizen, gierzwaluw en rugstreeppad	20:00 – 00:15	3	20°C, wind ZW, 2 Bft, bewolkt, droog	Kraam- en zomer-verblijven
01-09-2023	Vleermuizen	21:58 – 23:59	1	17°C, wind ZO, 2 Bft, bewolkt, droog	Paarverblijven
26-09-2023	Vleermuizen	21:15 – 23:15	1	16°C, wind Z, 1 Bft, licht bewolkt, droog	Paarverblijven

Analyse

Na afronding van veldonderzoeken worden gegevens zoals velddata, waarnemingen en bevindingen verzameld. De analyse van deze gegevens bestaat uit:

- bepalen soort en aanwezigheid;
- bepalen locaties (essentiële) habitatfuncties;
- beoordelen kenmerken van beoogde ontwikkeling (zoals duur, periode, invloedssfeer);
- beoordelen effecten beoogde ontwikkeling op aanwezige soorten en habitatfuncties;
- bepalen mogelijke gevolgen, maatregelen en (wettelijke) vervolgstappen.

GRAS Advies is een ecologisch adviesbureau en voert verkennend veldonderzoek uit volgens geldende soortprotocollen. De deskundige ecologen van GRAS Advies zijn middels opleiding en ervaring bevoegd voor de verrichte werkzaamheden. Daarnaast is het project uitgevoerd volgens het kwaliteitshandboek van GRAS Advies. Het kwaliteit managementsysteem van GRAS Advies is ISO NEN-EN-ISO 9001:2015 gecertificeerd.

4 Wettelijk kader

Wet- en regelgeving omtrent natuurbeleid is voornamelijk geregeld in de Wet natuurbescherming (Wnb). Binnen deze kaderwet is Internationale en Europese wet- en regelgeving opgenomen en het biedt provincies de mogelijkheid op provinciaal niveau natuurbeleid toe te passen. In het kader van ruimtelijke ontwikkelingen en soortgelijke activiteiten dient deze wet in acht te worden genomen. De wet is gericht op het beschermen van gebieden, houtopstanden en soorten. Bijlage 2 bevat een uitgebreid overzicht betreft Wet- en regelgeving omtrent soorten.

Beschermde soorten

Alle in het wild levende plant- en diersoorten zijn tot op zekere hoogte beschermd. Hiervoor geldt de zorgplicht. De Wet natuurbescherming heeft de bescherming van soorten onderverdeeld in drie beschermingsregimes, namelijk 1. soorten die vallen onder de Vogelrichtlijn, 2. soorten die vallen onder de Habitatrichtlijn (beide Internationaal beschermd) en 3. soorten die vallen onder Andere soorten (Nationaal beschermd). Deze verschillende beschermingsregimes hebben ieder specifieke verbodsbepalingen.

Uitzonderingen op de verbodsbepalingen binnen de Wnb zoals beschreven onder Vogelrichtlijnsoorten, Habitatrichtlijnsoorten en Andere soorten kunnen gelden indien:

- een vrijstelling voor de specifieke soort geldt (nationaal beschermde soorten);
- gewerkt wordt met een Gedragscode (nationaal en internationaal beschermde soorten);
- een ontheffing is verkregen (nationaal en internationaal beschermde soorten).

Broedvogels

Bij ruimtelijke ingrepen of activiteiten van soortgelijke aard, dient er zorg gedragen te worden voor broedvogels die effecten ondervinden van de geplande werkzaamheden. Nesten mogen niet worden beschadigd of vernield. Voor vogelsoorten die ieder jaar een nieuw nest bouwen geldt dat nesten beschermd zijn zolang de broedperiode van de soort duurt. Indien er soorten aanwezig zijn die vallen onder soorten met jaarrond beschermde nesten, is, indien deze groep effecten ondervindt van de werkzaamheden, te allen tijde een ontheffing nodig.

5 Resultaten

5.1 Vleermuizen

Voorkomen

Alle vleermuizen zijn beschermd onder de Habitatrichtlijn. Verblijfplaatsen zijn doorgaans te vinden in holten, kieren en andere openingen in bomen of gebouwen. Vleermuizen komen bijna overal voor en prefereren gesloten tot halfopen landschap waar ze in de beschutting van opgaande elementen foerageren langs een vast netwerk van lijnvormige structuren zoals kanalen, lanen, tuinen, boomkruinen, bebouwing en waterpartijen.

Verblijfplaatsen

Zomerverblijfplaatsen

Tijdens de veldbezoeken in het voorjaar zijn geen in- of uitvliegende vleermuizen waargenomen binnen het projectgebied. De aanwezigheid van een zomerverblijfplaats is daarmee uit te sluiten.

Kraamverblijfplaatsen

Tijdens de veldbezoeken in het voorjaar zijn geen in- of uitvliegende vleermuizen waargenomen binnen het projectgebied. De aanwezigheid van een kraamverblijfplaats is daarmee uit te sluiten.

Paarverblijfplaatsen

Tijdens de veldbezoeken zijn geen vleermuizen waargenomen met gebouw gebonden- en/of baltsgedrag. Tevens zijn er geen in- of uitvliegende vleermuizen waargenomen binnen het projectgebied. De aanwezigheid van een paarverblijfplaats is daarmee uit te sluiten.

Winterverblijfplaatsen

Vanwege het ontbreken geschikte ruimtes is de aanwezigheid van een massawinterverblijfplaats op voorhand uitgesloten.

Vliegroute

Tijdens veldbezoeken in het voorjaar, zomer en najaar zijn overvliegende vleermuizen waargenomen. Gelet op de lage aantallen en het ontbreken van een duidelijke richting, is de aanwezigheid van een vliegroute voor vleermuizen binnen het projectgebied uitgesloten.

Foerageergebied

Tijdens veldbezoeken in zowel het voor-, als najaar zijn in het project gebied en de directe omgeving enkele foeragerende vleermuizen waargenomen. Gelet op de lage aantallen en de aanwezigheid van voldoende alternatief foerageergebied direct rondom het projectgebied is er geen sprake van een essentieel foerageergebied. Wel is het advies enkel overdag te werken, om verstoring van foeragerende vleermuizen door licht te voorkomen.

Effectenbeoordeling

Er zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen binnen het projectgebied. De beoogde ontwikkeling heeft door de afwezigheid van verblijfplaatsen, essentieel foerageergebied en vliegroutes geen negatief effect op deze essentiële habitatfuncties van vleermuizen in het projectgebied. Een ontheffing op de Wet natuurbescherming voor vleermuizen is voor de uitvoering van de werkzaamheden niet vereist.

5.2 Huismussen

Voorkomen

De huismus (*Passer domesticus*) wordt beschermd onder de Vogelrichtlijn. Het is een standvogel die vooral nestelt in de buurt van bebouwing. Ze komen vooral voor in steden, dorpen en landelijk gebied en in mindere mate in agrarisch gebied. Huismussen zijn sociale dieren die alles in groepsverband doen en ze blijven het gehele jaar dicht bij de nestplaats. Essentieel is dat alle habitatfuncties rondom de nestplaats aanwezig zijn. Dit omvat nestgelegenheid, voedsel, water, stofbaden en voldoende dekking (Bij12, 2023).

Nest- en rustplaatsen

Tijdens de locatiebezoeken zijn huismussen waargenomen in het projectgebied. Er zijn meerdere waarnemingen gedaan van huismussen foeragerend in de bosschages binnen het projectgebied. De huismussen in deze bosschages broeden in de woningen om het projectgebied heen, in het projectgebied zijn geen nestlocaties aangetroffen. Uit eerder waarnemingen zijn ook huismussen in het projectgebied of de directe omgeving bekend (NDFF;waarneming.nl).

Effectenbeoordeling

In de omgeving van het projectgebied is voldoende dekkingsmogelijkheid en foerageergebied aanwezig in de vorm van heesters waardoor een geen sprake is van een essentiële functionele leefomgeving van de huismus binnen het projectgebied. De voorgenomen ontwikkelingen hebben daarmee geen negatief effect op huismussen. Een ontheffing op de Wet natuurbescherming is voor de huismus niet nodig.

5.3 Gierzwaluwen

Voorkomen

De gierzwaluw (*Apus apus*) wordt beschermd onder de Vogelrichtlijn. Het is een trekvogel met zijn winterbiotoop in tropisch Afrika en komt enkel rond de zomermaanden in ons land voor. Gierzwaluwen zijn semi koloniebroeders en gebruiken doorgaand jaarlijks hetzelfde nest. Nestplaatsen zijn gebonden aan bebouwing en ze komen voor in steden en dorpen waar ze nestelen in spleten, kieren en ventilatieschachten van gebouwen of onder dakpannen. Gierzwaluwen kunnen niet opvliegen en om het nest te verlaten, gebruiken ze een vrijeval. Foerageergebieden zijn afhankelijk van het voedselaanbod en kunnen ver van de nestlocatie liggen (Bij12, 2017).

Nestplaatsen

Tijdens de veldbezoeken zijn geen gierzwaluwen waargenomen binnen en rondom het projectgebied. De aanwezigheid van nestlocatie of functie als foerageergebied voor de gierzwaluw binnen het projectgebied is derhalve uitgesloten.

Effectenbeoordeling

De voorgenomen ontwikkelingen hebben geen negatief effect op gierzwaluwen. Een ontheffing op de Wet natuurbescherming voor gierzwaluwen is derhalve niet nodig.

5.4 Steenmarter

Voorkomen

De steenmarter (*Martes foina*) is een nationaal beschermde soort die niet is vrijgesteld in de provincie Utrecht. De soort wordt gezien als een 'cultuurvolger' en dankt zijn naam aan zijn voorkeur voor steenachtig habitat zoals steengroeven en gebouwen. De soort is te vinden in parklandschap maar vooral in de buurt van dorpen, boerderijen en zelfs grote steden. Oude schuren, heggen en geriefbosjes zijn erg geschikt. Essentieel is de aanwezigheid van groenstroken, heggen, bosjes en bermen waar de soort foerageert (Zoogdiervereniging, z.d.).

Nest- en rustplaats, foerageergebied en/of migratieroute

Er zijn geen beelden van steenmarters gemaakt tijdens het onderzoek met een wildcamera. Ook zijn er geen eerdere waarnemingen bekend van steenmarter uit het projectgebied of directe omgeving (NDFF; waarneming.nl). Het is hiermee vastgesteld dat het projectgebied geen onderdeel van het leefgebied is van de steenmarter.

Effectenbeoordeling

De voorgenomen ontwikkelingen hebben geen negatief effect op steenmarter. Een ontheffing op de Wet natuurbescherming is niet nodig.

5.5 Rugstreeppad

Voorkomen

De rugstreeppad (*Bufo calamita*) is beschermd onder de habitatrichtlijn. Deze soort komt voor in stabiele vennen en sloten maar ook in gebieden met veel dynamiek waaronder braakliggend bouwterrein en zand- en klei afgravingen. Regenplassen, volgelopen greppels en gestagneerd water in bandensporen vormen ideale voortplantingsplaatsen. Voor zomer- en winterverblijfplaatsen gaat zijn voorkeur uit naar een zandige losse bodem op zonnige vorstvrije locaties met een snel opwarmende bodem maar ook dekking biedende tegels, banden etc. (BIJ12, 2017).

Rust- en verblijfplaatsen, voortplantingsbiotoop

Tijdens de veldbezoeken zijn geen exemplaren van rugstreeppadden waargenomen. Ook zijn er geen reacties gehoord na het afspelen van geluiden van de rugstreeppad. Buiten de veldbezoeken voor de rugstreeppad is tijdens de overige onderzoeken tevens gekeken naar de aanwezigheid van rugstreeppadden. Tijdens geen van alle veldbezoeken zijn rugstreeppadden aangetroffen.

Effectenbeoordeling

Het projectgebied is geen onderdeel van leefgebied voor rugstreeppadden. De beoogde ontwikkelingen hebben daarmee geen negatief effect op de rugstreeppad. Een ontheffing op de Wet natuurbescherming voor rugstreeppadden is niet nodig.

6 Conclusies

De aanwezigheid van essentiële habitatfuncties van de volgende soorten(groepen) kan redelijkerwijs worden uitgesloten:

- Vleermuizen
- Huismus
- Gierzwaluw
- Steenmarter
- Rugstreepad

Het projectgebied maakt mogelijk deel uit van het leefgebied voor diverse (zang)vogels (GRAS Advies, 2023) Nesten van broedende vogels én hun omgeving zijn wettelijk beschermd en mogen niet worden verstoord. Verstoring wordt voorkomen door versturende werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren, maatregelen te nemen zodat nesten geen hinder ondervinden óf een broedvogelinspectie te laten plaatsvinden vóór aanvang van desbetreffende werkzaamheden.

Om verstoring van licht op foeragerende vleermuizen in en rondom het projectgebied te voorkomen, wordt geadviseerd enkel overdag te werken.

Op basis van de resultaten van dit aanvullend soortenonderzoek kan redelijkerwijs worden geconcludeerd dat er geen soorten aanwezig zijn die worden beschermd onder de Wet natuurbescherming. Negatieve effecten op beschermde soorten als gevolg van de beoogde ruimtelijke ontwikkeling kunnen worden uitgesloten. Vervolgonderzoek naar beschermde soorten, een ontheffingsaanvraag of vervolgstappen zijn niet nodig.

GRAS Advies adviseert de resultaten en conclusies voor te leggen aan het bevoegd gezag, de provincie Utrecht.

Zorgplicht

Een iedereen neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Dit houdt in dat nadelige gevolgen te minste moeten worden voorkomen, beperken of ongedaan maken. (Wnb Artikel 1.11).

Bronnen

BIJ12 (2017). Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Versie 1.0, juli 2017.

BIJ12 (2017). Kennisdocument Rugstreeppad *Bufo calamita*. Versie 1.0, juli 2017 Utrecht.

BIJ12 (2017). Kennisdocument Gierzwaluw *Apus apus*. Versie 2.0, juli 2023 Utrecht.

BIJ12 (2017). Kennisdocument Huismus *Passer domesticus*. Versie 2.1, februari 2023 Utrecht.

Zoogdiervereniging (z.d.). Steenmarter. <https://www.zoogdiervereniging.nl/zoogdiersoorten/egel> Datum geraadpleegd: 26-10-2023.

Bouwens, S. (2017). Handreiking Kleine Marters in relatie tot soortbescherming. Provincie Noord-Brabant. Zoogdiervereniging, 13 oktober 2017.

Veldman, J. Troost, C. (2019). Brochure Soortenbescherming in Overijssel; Bunzing, egel, hermelijn en wezel. November 2019.

GRAS Advies (2022). Rapportage Quickscan Wet natuurbescherming Franseweg 44-46 te Elst.

Hunink, S. (2022). Lijst beschermde soorten Wet natuurbescherming. Natuurinclusief, Borculo. 13 p.

Ministerie van Economische Zaken (2016). Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen. December 2016. Versie 1.3, 5p.

Nationale Databank Flora en Fauna (z.d.). <https://ndff-ecogrid.nl/> Datum geraadpleegd: 26-10-2023.

Netwerk Groene Bureaus (2017). Soorteninventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming. Juli 2017. Versie juli 2017.

Overheid.nl (2021). Wet natuurbescherming. <https://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2021-07-01> Datum geraadpleegd: 30-10-2023.

Raad van State (2021). Uitspraak 201903159/1/R2. <https://www.raadvanstate.nl/uitspraken/@125948/201903159-1-r2/> Datum geraadpleegd: 16-01-2021.

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging (2021). Vleermuisprotocol 2021, januari.

Zoogdiervereniging (2021). Wet natuurbescherming. <https://www.zoogdiervereniging.nl/wnb> Datum geraadpleegd: 26-10-2023.

Ontwerpbureau Luijendijk (2023). Landschappelijk inpassingsplan Franseweg 44-46 Elst.

Bijlage 1: Onderzoeksmethoden

Onderstaande beschrijft de gehanteerde soortspecifieke onderzoeksmethoden. Tabel 3.1 geeft een overzicht van alle veldbezoeksspecificaties.

Vleermuizen

Onderzoek wordt uitgevoerd om het aantal en de soort vast te stellen en om gebiedsfuncties (foerageergebied, vliegroute en verblijfplaats) te bepalen. Van een eventuele verblijfplaats kan worden vastgesteld of het een zomer-, kraam-, paar- en/of winterverblijf betreft. Hoofdstuk 3, tabel 3.1 toont de veldbezoeksspecificaties. De methodiek gehanteerd door GRAS Advies is conform het protocol voor vleermuisinventarisaties Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus & Zoogdiervereniging (2021) en de soortspecifieke kennisdocumenten van Bij12. Het vleermuisprotocol hanteert de volgende richtlijnen:

- Een voorjaaronderzoek om een mogelijke functie als zomer- en/of kraamverblijf te onderzoeken. Dit onderzoek bestaat uit 3 bezoeken tussen 15 mei en 15 juli, waarvan minimaal één 's ochtends en één in juni. Mogelijke vliegroutes en foerageergebied wordt ook tijdens deze periode vastgesteld.
- Een najaaronderzoek om een mogelijke functie als paar- en/of winterverblijf te onderzoeken. Dit onderzoek bestaat uit 2 bezoeken tussen 15 augustus en 1 oktober.
- Een onderzoek naar de aanwezigheid van (massa)winterverblijfplaatsen. Dit onderzoek bestaat uit 2 bezoeken tussen 1 augustus en 10 september met tenminste 10 dagen tussen beide locatiebezoeken.
- Minimaal een periode van 20 dagen tussen veldonderzoeken in het voor- en najaar m.u.v. (massa)winterverblijfplaatsen. De begin- en eindtijd is in de regel tot 2 uur na zonsondergang en vanaf 2 uur voor zonsopkomst. Bij paarverblijfplaatsen is dit doorgaans vanaf 1 uur na zonsondergang of tot zonsopkomst met minimaal één bezoek rond middernacht.
- Exacte planning omtrent vleermuisonderzoek is soortspecifiek en is afgestemd op de te verwachte soorten. Indien bijzondere soorten aanwezig zijn, kan eerdergenoemde onderzoekstijd worden verlengd door eerder te starten of later te eindigen.
- Tenminste 75% van het te observeren object moet worden overzien tijdens onderzoeken die gericht zijn op habitatfuncties.

Bepalen habitatfuncties en type verblijfplaats

Tijdens het observeren van vleermuizen bepaalt het gedrag en aantallen welke habitatfuncties en typen verblijfplaatsen worden toegekend. GRAS Advies hanteert de volgende kenmerken:

- Kraamverblijfplaats: uitvliegers zijn terugkerend en het betreft meer dan 10 exemplaren*.
- Zomerverblijfplaats: uitvliegers zijn terugkerend en het betreft minder dan 10 exemplaren* of individuen vliegen uit en keren niet terug. Wanneer de toegang wordt 'aangetikt' betreft het mogelijk een zomerverblijfplaats.
- Paarverblijfplaats: het betreft zwermgedrag en baltsroepen. (Soortspecifiek en zwermgedrag komt bij meer verblijfsfuncties voor).
- Massa winterverblijfplaats: het betreft zwermactiviteit van meer dan 10 exemplaren*.
- Winterverblijfplaats: het betreft zwermactiviteit van 5-10 exemplaren* of minder dan 5 exemplaren waarbij sociaal geluid detecteerbaar is.
- Vliegroute: frequent gebruik van lijnvormige structuren door meerdere exemplaren.
- Foerageergebied: frequent gebruik van een gebied en/of lijnvormige structuren zoals bomenrijen en water door meerdere exemplaren.

* Toegekende functies a.d.h.v. aantallen kunnen afwijken en zijn afhankelijk van lokale omstandigheden en intern deskundig oordeel.

Voor het onderzoek naar vleermuizen aan de Franseweg 44-46 te Elst zijn vijf veldbezoeken afgelegd. Tijdens veldbezoeken wordt geïnventariseerd op geluid en zichtwaarnemingen en is gebruik gemaakt van Ultrasonische microfoons (Echo Meter Touch2 Pro). Ultrasonische geluiden zijn hiermee hoorbaar, opneembaar en analyseerbaar.

Huismus

Onderzoek wordt uitgevoerd om de aanwezigheid van exemplaren, aantal, nestlocaties, rustplaatsen en locaties van (essentieel) functioneel leefgebied vast te stellen. Bijlage 3 toont de veldbezoeks specificaties. De methodiek is conform Het Kennisdocument Huismus (BIJ12, 2023) én Netwerk Groene Bureaus (2017) uitgevoerd. Dit houdt het volgende in:

- De afwezigheid van nesten wordt aangetoond door minimaal 2 veldbezoeken in de optimale periode van 1 april tot en met 15 mei met een interval van 10 dagen.
- Inventarisatie vindt bij voorkeur plaats tussen enkele uren na zonsopkomst en enkele uren voor zonsopgang bij gunstige weersomstandigheden (geen regen, kou en harde wind) (BIJ12, 2023).
- Het is mogelijk eenmalig pannen te lichten in de periode van 15 september tot 1 maart. Dit kan niet gedurende periodes met vorst (BIJ12, 2023). Deze methode wordt door GRAS Advies niet standaard uitgevoerd.
- De aanwezigheid van een nest kan worden aangetoond door waarnemingen van nesten (inclusief uitstekende takjes en veertjes), nestbouw, bezoek aan een nestplaats, transport van voedsel of ontlastingspakketjes, bedelende jongen, zingende mannetjes in broedbiotoop, paartjes bij een potentiële nestplaats, baltsgedrag, paring e.d. (BIJ12, 2023).
- Aan de hand van waarnemingen worden het aantal individuen en nest- en/of verblijfplaatsen geschat.
- De afwezigheid van broedende huismussen is aannemelijk wanneer er minimaal 1 uur geen nest- of rustplaats gerelateerde waarnemingen zijn gedaan, gedurende 2 veldbezoeken in de optimale periode en onder bovengenoemde omstandigheden (BIJ12, 2023).

Voor huismussenonderzoek aan de Franseweg 44-46 te Elst zijn tweemaal veldbezoeken afgelegd. Tijdens veldbezoeken zijn de bekende mogelijke nestlocaties en de omgeving onderzocht en beoordeeld.

Gierzwaluw

Onderzoek wordt gedaan om de aanwezigheid van exemplaren, aantal, nestlocaties en rustplaatsen vast te stellen. Bijlage 3 toont de veldbezoek specificaties. De methodiek is conform Het Kennisdocument Gierzwaluw (BIJ12, 2017) en Netwerk Groene Bureaus (2017) uitgevoerd. Dit houdt het volgende in:

- De afwezigheid van een nest of rustplaats wordt aangetoond door minimaal 3 veldbezoeken met een interval van tenminste 10 dagen in de periode van 15 mei tot en met 15 juli (NGB, 2017). Hierbij wordt minimaal 1 veldbezoek uitgevoerd tussen 20 juni en 7 juli (NGB, 2017; Bij12, 2017).
- De grens van de onderzoeksperiode is 15 mei tot en met 15 juli (Bij12, 2017).
- De inventarisaties vinden bij voorkeur 's avonds plaats 2 uur voor zonsopgang tot zonsopgang (NGB, 2017; Bij12) tijdens goede weersomstandigheden (droog en weinig wind) (Bij12, 2017).
- Voor (broedende soorten) wordt gelet op (gierende) dieren en in- en uitvliegende dieren (NGB, 2017).
- Aan de hand van typen waarnemingen, worden het aantal individuen en/of nest- en/of verblijfplaatsen bepaald waarbij het waargenomen aantal vluchten op dakgoot-, nok- en huishoogte wordt gedeeld door 1.5 (Bij12, 2017).
- De afwezigheid van broedende gierzwaluwen is aannemelijk wanneer er minimaal 3 inventarisatiemomenten hebben plaatsgevonden met een interval van minimaal 10 dagen, waarvan 1 heeft plaatsgevonden tussen 20 juni en 7 juli en waarbij er tijdens goede weersomstandigheden 2 uur voor zonsopgang tot aan zonsopgang is geïnventariseerd (Bij12, 2017).

Voor het onderzoek naar gierzwaluwen aan de Franseweg 44-46 te Elst zijn drie veldbezoeken afgelegd. Deze zijn waar mogelijk gecombineerd met vleermuisonderzoek. Tijdens veldbezoeken zijn de bekende mogelijke nestlocaties en de omgeving onderzocht en beoordeeld.

Steenmarter

Onderzoek naar marterachtigen is maatwerk en wordt doorgaans gedaan om de soort (steenmarter of boom-marter) te bepalen, de aanwezigheid van vaste en essentiële rust- of voortplantingsplaatsen, migratieroutes en foerageergebied vast te stellen of bestaat uit een habitatsgeschiktheidsbeoordeling. Voor deze soorten bestaan geen landelijk gestandaardiseerde onderzoeksprotocollen. GRAS Advies hanteert binnen dit onderzoek voornamelijk de onderzoeksmethoden beschreven in *Handreiking Kleine Marters in relatie tot soortbescherming* (Bouwens, 2017) en *Brochure Soortenbescherming in Overijssel* (Veldman & Troost, 2019). Dit houdt globaal het volgende in:

- GRAS Advies gebruikt wildcamera's met lokstof om beeldmateriaal te vervaardigen van passerende dieren.

- Als lokstof en tevens afdrukmedium voor sporenbuizen gebruikt GRAS Advies een mengsel van paraffineolie, koolstof en visolie. Lokstof bij wildcamera-gebruik is pindakaas. Hierbij wordt dit voor de camera op/aan een verhoging geplaatst om determinatie van soorten te vergemakkelijken.
- Onderzoek is niet gebonden aan vaste perioden. Desondanks hanteert GRAS Advies de periode van maart tot en met augustus (Bouwens, 2017). In deze periode worden inventarisatiematerialen minimaal 6 weken in het projectgebied geplaatst.
- Inventarisatiematerialen worden geplaatst op plekken waar de trefkans het hoogst is. Dit wordt bepaald aan de hand van eerder uitgevoerd verkennend onderzoek, de huidige ruimtelijke en ecologische situatie en kenmerken van de beoogde ontwikkeling.
- Het aantal in te zetten inventarisatiematerialen wordt bepaald door de deskundige ecoloog. Dit is afhankelijk van de grootte en toegankelijkheid van het projectgebied en de geschiktheid van het gebied voor de desbetreffende soort.
- Om de werking van inventarisatiematerialen te waarborgen kiest GRAS Advies ervoor binnen deze periode tweemaal batterijen en opslagmiddelen van opname apparatuur te vervangen.
- De effectenbeoordeling houdt naast het projectgebied en de directe omgeving, ook rekening met omliggende functies zoals het netwerk van potentiële leefgebieden, migratieroutes, de bereikbaarheid, kwaliteit en versnippering.
- Er zijn verschillende methoden beschikbaar om de soort en aanwezigheid vast te stellen. GRAS Advies gebruikt wildcamera's met lokstof om beeldmateriaal te vervaardigen van passerende dieren.

Voor het onderzoek aan de Franseweg 44-46 te Elst is een wildcamera ingezet. Hoofdstuk 3, tabel 3.1 toont de veldbezoeksspecificaties. Inventarisatiemateriaal is 6 weken operationeel geweest. Na het plaatsen van de wild-camera's en sporenbuizen zijn in totaal 3 veldbezoeken geweest om de SD-kaarten en batterijen van de wildcamera's te vervangen. Bij het laatste locatiebezoek zijn alle materialen verwijderd.

Rugstreepad

Onderzoek wordt gedaan om de aanwezigheid van exemplaren in het voortplantingsbiotoop vast te stellen. De methodiek is conform Het Kennisdocument Rugstreepad (BIJ12, 2017) en Netwerk Groene Bureaus (z.d.) uitgevoerd. Dit houdt het volgende in:

- De afwezigheid van een voortplantingsbiotoop kan worden aangetoond door minimaal 3 veldbezoeken waarvan minimaal 1 in de periode half april tot en met mei en de overige tussen half juni en begin augustus (Netwerk Groene Bureaus, z.d.).
- GRAS Advies hanteert hierbij de adviezen van BIJ12 (2017) en verricht minimaal 2 veldbezoeken vanaf half april tot eind mei en 1 veldbezoek in juni of juli waarbij onderzoeken in de avonduren plaatsvinden en over deze periode worden verspreid.
- Onderzoek omvat het inventariseren van voortplantingswateren door te luisteren naar kooractiviteiten al dan niet met behulp van het afspelen van lokgeluiden.
- Indien mogelijk worden in de maanden juni en juli voortplantingswateren onderzocht op aanwezigheid van eisnoeren en larven.
- Tijdens de veldbezoeken wordt het projectgebied systematisch afgelopen met een zaklamp om de aanwezigheid van foeragerende rugstreepadden vast te stellen.
- Onderzoeken vinden bij voorkeur plaats tijdens geschikte weersomstandigheden (relatief warme, windstille avonden/nachten, ná zware regenval (BIJ12, 2017)).
- Inventarisatie vindt bij voorkeur plaats vanaf 1 uur na zonsopgang tot 02:00 (Netwerk Groene Bureaus, z.d.).
- Tijdens overige veldbezoeken (gierzwaluw en vleermuizen) wordt tevens gecontroleerd op de aanwezigheid van rugstreepadden.

Exacte rust- en verblijfplaatsen van (sub)adulte exemplaren en hun functioneel leefgebied is vrijwel onmogelijk in beeld te brengen. Indien rugstreepadden worden aangetroffen wordt er daarom van uitgegaan dat alle mogelijk geschikte rust- en voortplantingsplaatsen als zodanig kunnen worden gebruikt en dat alle essentiële habitatfuncties daarom ook aanwezig zijn (BIJ12, 2017).

Bijlage 2: Wet- en regelgeving

Wet- en regelgeving omtrent natuurbeleid is voornamelijk geregeld in de Wet natuurbescherming (Wnb). Daarnaast is beleid geregeld in provinciale verordeningen en binnen het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening. Wet- en regelgeving is gericht op de bescherming van:

- gebieden
- houtopstanden
- soorten

Gebiedsbeschermingsregimes zijn opgenomen in de Wet natuurbescherming hoofdstuk 2 en het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening hoofdstuk 2 (Natuur netwerk Nederland). Beschermingsregimes van houtopstanden zijn opgenomen in hoofdstuk 4. Onderstaande informatie omvat enkel soortenbeschermingsregimes die zijn opgenomen in hoofdstuk 3 van de Wet natuurbescherming.

De Wet natuurbescherming (Wnb) is een kaderwet die sinds 2017 van kracht is. Deze wet is naast het beschermen van natuurgebieden en houtopstanden, gericht op het beschermen van inheemse en in het wild levende plant- en diersoorten. Verplichtingen vanuit Internationale en Europese wet- en regelgeving zoals de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn zijn hierin opgenomen. Gelijktijdig heeft er decentralisatie van bevoegd gezag plaatsgevonden waardoor provincies verantwoordelijk zijn voor natuurbeleid- en bescherming binnen de wettelijke kaders van de Wnb en het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro). Het biedt provincies de mogelijkheid om op regionaal niveau natuurbeleid toe te passen en in bepaalde gevallen soorten vrij te stellen van hun beschermde status.

Onder de Wnb worden alle in het wild levende plant- en diersoorten en natuurgebieden tot op zekere hoogte beschermd, ongeacht of een soort of het gebied wettelijk beschermd is of niet. Ze vallen onder de zorgplicht (Artikel 1.11 Wnb), (zie Kader - Zorgplicht). Soortenbescherming is opgenomen in de Wnb onder hoofdstuk 3. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen internationaal- en nationaal beschermde soorten verdeeld over 3 verschillende beschermingsregimes, ieder met specifieke verbodsbepalingen (Artikel 3.5 t/m 3.10). Internationaal beschermde soorten zijn soorten die vallen onder de categorie Vogelrichtlijn en/of Habitatrichtlijn (inclusief de verdragen van Bern en Bonn).

Nationaal beschermde soorten vallen onder de categorie Andere soorten. De bijlage behorend bij hoofdstuk 3, Artikel 3.10 Wnb geeft een overzicht van nationaal beschermde diersoorten (Onderdeel A) en plantensoorten (Onderdeel B). Figuur 1 toont verbodsbepaling per beschermingsregime.

Onder de soorten van de Vogelrichtlijn vallen alle van nature in Nederland in het wild levende vogels. Onder de soorten van de Habitatrichtlijn vallen soorten die genoemd zijn in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn, Bijlage I en II van het Verdrag van Bern (wilde dieren en planten inclusief hun natuurlijke leefmilieus) en Bijlage I van het Verdrag van Bonn (trekkende wilde diersoorten). Deze richtlijnen zijn opgesteld om de biodiversiteit in Europa in stand te houden en bevatten meerdere bijlagen waarin lijsten met soorten zijn opgenomen. Onder Andere soorten vallen zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage Wnb, onderdeel A, inclusief vaatplanten genoemd in de bijlage Wnb, onderdeel B. De verboden benoemd in Artikel 3.10 lid a en b zijn niet van toepassing op de bosmuis, huisspitsmuis en de veldmuis voor zover deze soorten zich in gebouwen of op erven bevinden.

Anders dan internationaal beschermde soorten is het beschermingsregime omtrent Andere soorten milder. Zo is het niet verboden eieren te rapen of dieren opzettelijk te verstoren. Deze uitzonderingen zijn gebaseerd op de belangen beschreven onder Artikel 3.10 lid 2a t/m 2i waaronder bijvoorbeeld ruimtelijke inrichting, kleinschalige bouwactiviteiten of bestendig beheer en ter voorkoming van schade of overlast (Overheid.nl, 2021).

Zorgplicht

De Wet natuurbescherming gebiedt onder Artikel 1.11:

1. Een iedere neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuur-gebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat eenieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
 - a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
 - b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevegd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
 - c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt (Overheid.nl, 2021).

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn	Beschermingsregime Andere soorten
Artikel 3.1 lid 1 Het is verboden van nature in Nederland in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Artikel 3.5 lid 1 Het is verboden in het wild levende dieren in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.	Artikel 3.10 lid 1a Het is verboden in het wild levende dieren opzettelijk te doden of te vangen.
Artikel 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.	Artikel 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen.	Artikel 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen.
Artikel 3.1 lid 3 Het is verboden eieren van vogels te rapen en deze onder zich te hebben.	Artikel 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.	N.v.t.
Artikel 3.1 lid 4 en 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.	Artikel 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren.	N.v.t.
N.v.t.	Artikel 3.5 lid 5 Het is verboden planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.	Artikel 3.10 lid 1c Het is verboden vaatplanten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Figuur 1: Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming per beschermingsregime. Bron: Overheid.nl (2021); Zoogdiervereniging (2021).

Essentieel leefgebied

Nest-, rust- en voortplantingsplaatsen worden in de Wnb nadrukkelijk beschermd (Figuur 1). Deze bescherming geldt niet voor bijvoorbeeld vliegroutes, migratieroutes en foerageergebieden. Echter, onder deze beschermde plaatsen worden ook alle essentiële onderdelen verstaan die het nest of de rust- of verblijfplaats als zodoende laten functioneren, ook wanneer deze gebieden niet samenvallen. Essentiële leefgebieden zijn daarom gebieden van wezenlijk belang voor het functioneren van de nest- rust- of voortplantingsplaats, wanneer er geen alternatieven zijn om eventuele aantasting daarvan op te vangen (Raad van State, 2021).

Vogels met jaarrond beschermde nesten

Het verbod op beschadiging en vernieling van nesten houdt in dat er bij ruimtelijke ingrepen rekening dient te worden gehouden met broedende vogels en vogels die hun nest jaarrond als verblijfplaats gebruiken. De broedperiode is soort specifiek. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest, of zijn hiertoe in staat. Voor deze vogelnesten geldt dat ze enkel in het broedseizoen als broedgeval onder de bescherming van Artikel 3.1 van de Wnb staan. Voor werkzaamheden buiten het broedseizoen is voor deze soorten (op enkele uitzonderingen na) geen ontheffing nodig. Van vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten bestaat

een dynamische lijst die als beleidsdocument onderdeel is van de Wnb. Hierin zijn vogels op basis van nestgebruik ingedeeld in 5 categorieën die hieronder worden weergegeven. Soorten en categorieën kunnen per provincie verschillen. In *Lijst met beschermde soorten Wet natuurbescherming* (Hunink, 2022) staat een overzicht van vogels met jaarrond beschermde nesten per provincie.

- jaarrond gebruikte nesten (buiten het broedseizoen ook vaste rust- of verblijfplaats) *
- zeer honkvaste (koloniebroeders) of afhankelijk van bebouwing*
- zeer honkvaste broeders of afhankelijk van bebouwing (geen koloniebroeders) *
- vogels die ieder jaar terugkeren naar specifiek nest*
- definitie van 5, 5a en 5b verschilt per provincie, en varieert van honkvast en voldoende flexibel tot kwetsbaar en afhankelijk van de lokale Staat van instandhouding (zie Kader - Gunstige staat van instandhouding van een soort).

* Exacte definitie kan afwijken.

Uitzonderingen op verbodsbepalingen

Uitzonderingen op de verbodsbepalingen binnen de Wnb zoals beschreven onder Vogelrichtlijnsoorten, Habitatrichtlijnsoorten en Andere soorten kunnen gelden indien:

- een vrijstelling voor de specifieke soort geldt (nationaal beschermde soorten);
- gewerkt wordt met een Gedragscode (nationaal en internationaal beschermde soorten);
- een ontheffing is verkregen (nationaal en internationaal beschermde soorten).

Om te bepalen of een ontheffing nodig is of dat er gebruik kan worden gemaakt van een vrijstelling, is er een stappenplan opgesteld door het Ministerie van Economische Zaken. Deze is toegevoegd in de volgende Bijlage.

Vrijstelling:

Binnen de groep Andere soorten (nationaal beschermd), kan de beschermde status per provincie verschillen. Provincies zijn bevoegd om bij provinciale verordening vrijstelling te verlenen aan de ontheffingsplicht voor (doorgaans algemeen voorkomende) soorten en soorten dus vrij te stellen van hun beschermde status. Hunink (2022) toont een overzicht van deze soorten in Lijst beschermde soorten Wet natuurbescherming, onderverdeeld in beschermingsstatus en provincie. Een vrijstelling is een uitzondering op een verbod en geldt voor iedereen die aan de voorwaarden van die vrijstelling voldoet, zoals een gedragscode (RVO, 2013).

Gedragscode:

Indien er bij ruimtelijke ingrepen een verbodsbepaling overtreden wordt, kan in sommige gevallen een vrijstelling van de ontheffingsplicht gelden wanneer er gebruik wordt gemaakt van specifieke richtlijnen in een door de minister goedgekeurde gedragscode (Artikel 3.31 Wnb). Door het volgen van deze gedragslijnen kan schade zoveel mogelijk worden voorkomen. Reeds goedgekeurde Gedragscodes zijn enkel bruikbaar bij ruimtelijke ingrepen binnen gebieden in eigendom van gemeenten en terreinen in beheer, onderhoud en/of eigendom van de provincie. Hierop betrekking hebbende relevante gedragscodes zijn te vinden op de site van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. Hoewel de mogelijkheid wel wordt geboden, zijn er bij het opstellen van het stappenplan nog geen gedragscodes goedgekeurd voor Europees beschermde soorten.

Ontheffing:

In alle andere gevallen zijn in het kader van ruimtelijke ontwikkeling uitzonderingen op verbodsbepalingen enkel mogelijk wanneer een ontheffing is verkregen. De bevoegdheid voor het verlenen van ontheffingen ligt bij de provincie. Voor een ontheffingsverlening moet het belang van het overtreden van de verbodsbepaling worden aangetoond. Deze zijn afhankelijk van het beschermingsregime. Een ontheffing of vrijstelling wordt uitsluitend verleend indien:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat (Artikel 3.8 lid 5a Wnb);
- zij het belang dient zoals benoemd in Artikel 3.3 lid 4, 3.8 lid 5 en 3.10 lid 2 Wnb, waaronder volksgezondheid en openbare veiligheid;
- de ontwikkeling niet leidt tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort (Artikel 3.8 lid 5c Wnb).

Indien binnen een gemeente op gebiedsniveau wordt gewerkt en een gebiedsontheffing wordt aangevraagd, kunnen maatregelen in een Soortenmanagementplan (SMP) worden opgenomen.

Ontheffingsplicht

Indien er door beoogde ontwikkelingen verbodsbepalingen worden overtreden waarbij vrijstellingen en/of een gedragscode niet van toepassing zijn, geldt de ontheffingsplicht. Bij de ontheffingsaanvraag moet worden aangetoond dat er geen andere bevredigende oplossingen zijn die desbetreffende verbodsbepaling kan voorkomen. Daarnaast moet het een noodzakelijk wettelijk belang dienen aansluitend op het beschermingsregime van de desbetreffende soort waarvoor een ontheffing wordt aangevraagd (Artikel 3.3 lid 4b, 3.8 lid 5b en 3.10 lid 2a Wnb) (zie Kader - Wettelijk belang per beschermingsregime) en moet worden aangetoond dat de staat van instandhouding van de desbetreffende soort door beoogde ontwikkelingen niet verslechtert (zie Kader - Gunstige staat van instandhouding van een soort). Het verspreidingsgebied van de soort, aantallen, trends, het effect van de beoogde ontwikkeling op de soort en de te nemen mitigerende of compenserende maatregelen ten gunste van de soort zal in de beoordeling worden overwogen (Ministerie van Economische Zaken, 2016).

Wettelijk belang per beschermingsregime

- Beschermingsregime Vogelrichtlijnsoorten:
In het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid, veiligheid van het luchtverkeer, ter voorkoming van schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren of ter bescherming van flora of fauna.
- Beschermingsregime Habitatrichtlijnsoorten en soorten van Bern en Bonn:
In het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid, of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom of in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats.
- Beschermingsregime Andere soorten:
In het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden of van kleinschalige bouwactiviteiten, met inbegrip van het daaropvolgende gebruik van het gebied of het gebouwde.

Gunstige staat van instandhouding van een soort

In principe wordt hiermee bedoeld dat de populatie levensvatbaar is en dat ook op lange termijn zal blijven binnen de natuurlijke habitat waar hij voorkomt en dat het natuurlijke verspreidingsgebied niet kleiner wordt en de habitat van de soort groot genoeg is om de populatie van die soort ook op langere termijn in stand te houden. De soort mag geen effecten ondervinden die een zodanige invloed hebben dat er op langere termijn een negatieve verandering zou kunnen plaatsvinden van de verspreiding van de soort en de grootte van de populatie waardoor het voortbestaan van de soort in gevaar komt (Overheid.nl, 2021). Onder de internationale beschermingsregimes wordt het omschreven als:

- Vogelrichtlijnsoorten: De maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding (Svl) van de desbetreffende soort.
- Habitatrichtlijnsoorten: Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige Svl te laten voortbestaan

Instandhoudingsdoelstellingen

Deze doelstellingen zijn geformuleerd voor alle voorkomende soorten en habitats binnen Natura 2000-gebieden met als doel het bereiken van een landelijke gunstige staat van instandhouding voor alle door de richtlijnen beschermde soorten en habitats (zie Kader - Gunstige staat van instandhouding van een soort). Natura 2000-gebieden worden geselecteerd op grond van het voorkomen van habitattypen en soorten die vanuit Europees perspectief bescherming behoeven (Natura2000, z.d.).

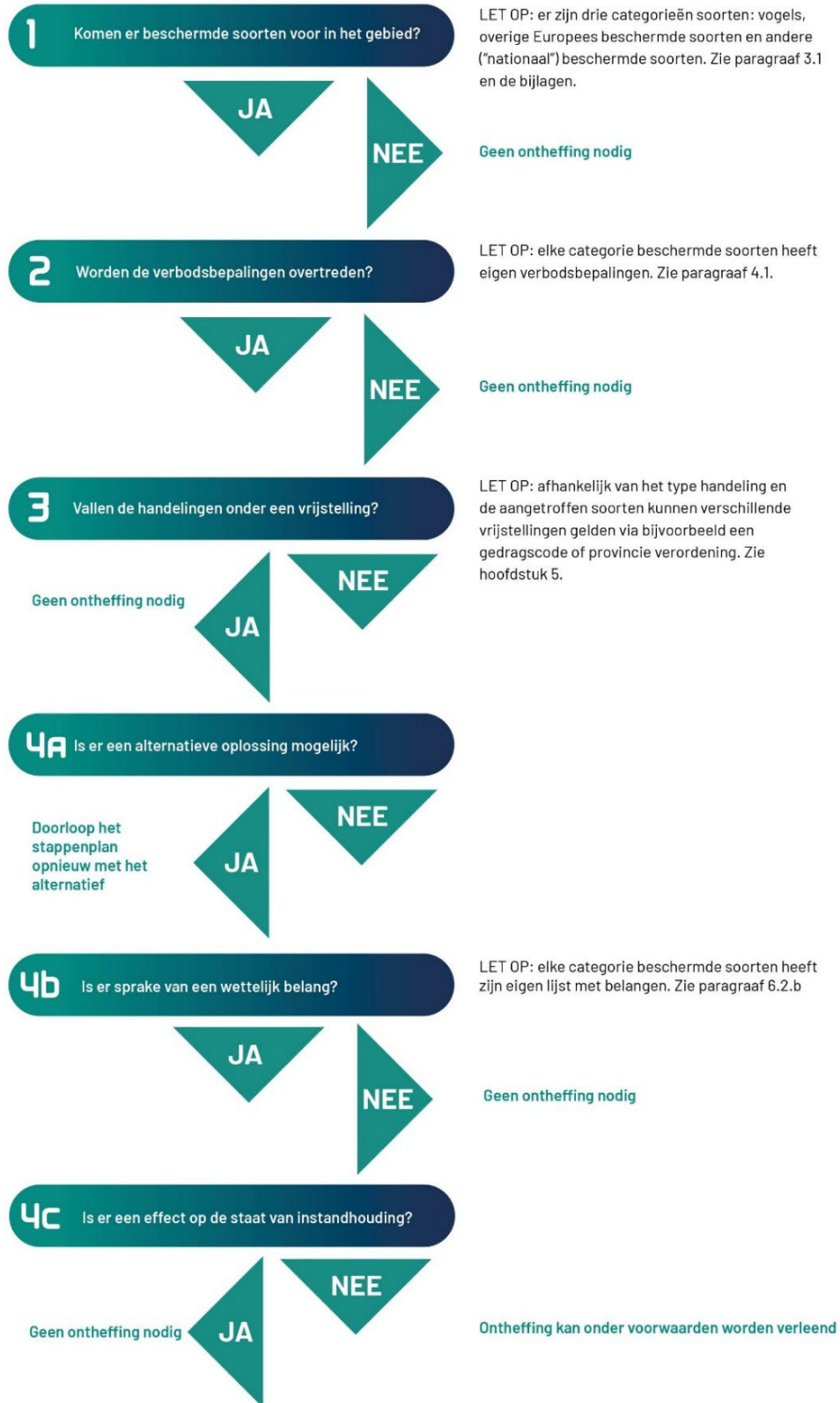
Natura 2000-gebieden kennen een strikt beschermingsregime. Indien ontwikkelingen in of nabij een gebied plaatsvinden die gelet op de instandhoudingsdoelstellingen mogelijk de kwaliteit van aangewezen habitats of de habitats van aangewezen soorten verstoren of verslechteren, moet hiervoor een vergunning worden aangevraagd bij de provincie (Zoogdiervereniging, 2021; Overheid.nl, 2021).

Invasieve exoten

Invasieve exoten zijn soorten die schade kunnen toebrengen aan bijvoorbeeld biodiversiteit en ecosysteemdiensten. Ze kunnen inheemse soorten verdringen of zelfs doen uitsterven. Ook kunnen ze schadelijk zijn voor de gezondheid en veiligheid van mensen en economische schade toebrengen. In de Europese Unie is een verordening van kracht (nr. 1143/2014) ter preventie en beheersing van invasieve uitheemse exoten (NVWA, z.d.). Deze soorten zijn terug te vinden op Unilijst Invasieve soorten op de website van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA, 2022). Deze verordening is opgenomen in de Wet natuurbescherming en gedeputeerde staten zijn (op enkele uitzonderingen na) verantwoordelijk dat in de provincie deze soorten zoveel mogelijk worden teruggebracht (Artikel 3.19 Wnb). Het is verboden exoten vallend onder deze aangewezen groep te zaaien, planten, kweken, telen, te laten voortplanten, te verhandelen, in bezit te hebben of vrij te laten (Artikel 3.34 en 3.39 Wnb) (RVO, 2022). Er zijn provincies die de bestrijding van soorten in hun beleid hebben opgenomen die niet op deze lijst vermeld staan. Het gaat hierbij vaak om soorten uit de duizendknoop familie. Sinds 1 januari 2022 geldt wel het verbod op handel in Aziatische duizendknoopen (NVWA, 2021). Regelingen omtrent bestrijding van deze soortengroep en andere soorten zijn doorgaans te vinden op websites van desbetreffende gemeenten.

Bijlage 3: Stappenplan ontheffingsplicht

STAPPENPLAN ONTHEFFING

Bron: Ministerie van Economische Zaken (2016).